

паэты планеты

Вільгельм Мюлер

Выбраная лірыка

Пераклад з нямецкай

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2017

УДК 821.112.2-1
ББК 84(4Нем)-5
М98

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклады зроблены паводле выданняў:

Wilhelm Müller. *Vermischte Schriften*. In fünf Bändchen. –
Leipzig : F. A. Brockhaus. 1830.

Wilhelm Müller. *Poesiealbum* – 192. – Berlin: Neues Leben, 1983.

На вокладцы:

Гравюра А. Вэгера і П. Зінгера,
Партрэт Вільгельма Мюлера, 1840.

ISBN 978-985-7164-aa-a

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.
©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2017.

«ПРЫГАЖУНЯ МЛЫНАРКА»

Дарога

(Das Wandern)

Дарога кліча млынара,
Дарога!
І той благі млынар, каго
Не вабіць пыл жывых дарог, –
Дарога!

Узорам служыць нам вада,
Узорам.
Удзячныя мы ўсе вадзе,
Якая ўдалеч нас вядзе,
Узорам.

І колы прыклад нам даюць,
І колы.
Рыпяць і дзень і ноч яны,
Каб не спыняліся млыны
І колы.

Таму і жорны не стаяць,
І жорны.
Хай камень цяжкі, але ён
Дае ўсім людзям добры плён
У жорнах.

Дарога кліча і мяне,
Дарога.
Мне не забыць гаспадара,
Але ў дарогу зноў пара,
Ў дарогу.

Куды?

(Wohin?)

Я чуў, як у даліну
Са скалаў бег ручай,
Як весела, гулліва
Шумеў ён і цурчаў.

Ах, што было са мною,
Ці хто падгаварыў,
Ды толькі за вадою
Спусціўся я з гары,

Ніжэй і ніжэй ступаў я
За тым ручайком, а ён
Шумеў, цурчаў нястомна,
Звінеў рассыпаны звон.

Куды мяне вядзеш ты?
Скажы, ручай, куды?
Чароўны і прывабны
Мне шум тваёй вады.

Ці ж толькі шум чаруе?
Скажу вам шчыра я –
Чутны русалак песні
У хвалях ручая.

Хай весяляцца, граюць,
А колы круцяць плынь,
Бо рухам толькі гэтым
Жыве і меле млын.

Спыніся!

(Halt!)

У алешніку над рэчкай
Млын я ўгледзеў стары,
Там рух яго кола
Ваду завірыў.

Як чаруе дамок той,
Аганёк у вакне,
Быццам сонцам пяшчотным
Прыгрэла мяне!

Слых мой лашчыць, лагодзіць
Грукат кола таго!
Ці ж цяпер, ручаёк мой,
Знаю думкі яго?

Падзяка ручаю
(Danksagung an den Bach)

Знаю намысел твой, дружок-ручаёк.
Спяванне, цурчанне – ці не ў іх твой намёк?
Ці не ў іх твой намёк?
Млынарцы-красе прызнанні усе!
Што? так зразумеў, ці так зразумеў я?
Млынарцы-красе прызнанні усе!
Ці з ласкі яе, ці з ашукі твае,
Хацеў бы я ведаць, ці з ласкі яе
Вітанні твае?
Хай будзе, як ёсць, я згодзен, я – госць,
Я знайшоў, што шукаў, – і хай будзе, як ёсць!
Я працы шукаў – тут праца мне ёсць,
І для рук, і для сэрца – мне праца ёсць,
Мне праца ёсць.

Святочны вечар

(Am Feierabend)

Каб жа быў я
Тысячарукі,
Не рабіў бы
Млынам дакукі:
Сам круціў бы
Рупліва колы,
Ахінаў бы
Ветрам долы,
Каб вітала тут мяне
Гаспадынька на млыне!

Ах, ды я ў руках слабак:
Што на плечы, што паднесці,
Што насыпаць, што патрэсці –
Кожны служка ўмее так,
Узышоў на небе месяц нанач,
Гаспадар жадае ўсім дабранач,
За работу ўдзячны майстар:
«Ну, да заўтра, хлопцы, баста!»
А дачушка млынара
Шчасця зычыць і добра.

Цікаўны

(Der Neugierige)

Я ў кветак не пытаю,
Я з зоркамі маўчу –
Сказаць яны не могуць,
Што ведаць я хачу.

Таго не скажуць кветкі,
Да зорак не ўзлячу;
У ручая спытаю,
Яму ўсё даручу.

Ручай майго кахання,
Што сёння ты прыціх?
Адно з двух слоў шапні мне,
Бо ведаеш ты іх.

«Так!» – любаснае слова,
Другое слова – «Не!».
Лёс, можа, ў гэтых словах
Схаваны доляй мне.

Ручай майго кахання,
Адкрыў жа тайну мне,
Скажы, скажы мне шчыра,
Кахае, альбо не?

Нецярпліваць

(Ungeduld)

Я б словы на дрэвах нажом выказаў,
Я б словы на камені сталлю пісаў.
Я б кветкі пасеяў на пульхнай зямлі,
Каб словамі потым яны узышлі,
Лісты табе слаў бы я з кожнай нагоды:
Вазьмі маё сэрца сабе назаўсёды.

Шпачка маладога злавіў бы вясной,
Каб гэтыя словы вучыў ён са мной.
Каб мог нават голас ён мой падрабляць,
І горача словы, – як я, – вымаўляць.
І ўранку спяваць ля акна з асаладай:
Вазьмі маё сэрца сабе назаўсёды.

Хацеў бы, каб гэта шапталі вятры
У полі, на лузе, на дзікай гары,
Каб гэтыя словы між кветак цвілі,
Каб з водарам хмельным здалёку плылі,
Каб хвалі прыносілі без перашкоды:
Вазьмі маё сэрца сабе назаўсёды.

Гараць у мяне яны ў зрэнках вачэй,
Палаюць на шчоках ярчэй і ярчэй,
І нема крычаць яны з вуснаў маіх,
Хвіліны адной не жыву я без іх.
А ты іх не бачыш, не чуеш праз годы:
Вазьмі маё сэрца сабе назаўсёды.

Добрай раніцы!

(Morgengruß)

Добрай раніцы! Ах, добры дзень!

Чаго твой твар азмрочыў цень?

Што я сказаў такога?

Ці раптам чым не дагадзіў,

Ці прывітаннем засмуціў?

Няўжо мне зноў дарога?

Дазволь жа мне хаця б адно:

Глядзець здалёку на акно –

Тады я смутак збуду.

Хай русая галоўка мне,

Як зорка, явіцца ў акне,

І я шчаслівы буду.

Ах, вабная вачэй краса,

Як чыстая крышталь-раса,

Чаго святла баяцца?

Няўжо вам час начны прынёс

Пяшчот хвіліны, шчасце слёз,

Што з днём шкада вітацца?

Ах, кінце, вочкі мроі сноў,

Пара прыйшла убачыць зноў

Святло і Божы ранак.

Жаўрук у небе зазвінеў,

А ў сэрца льецца новы спеў –

Журба, любоў, каханак.

Кветкі млынара
(*Des Müllers Blumen*)

Блакiтнавокая мая,
Зачараваны лугам я.
I гэты ля патоку луг
Цяпер мой самы лепшы друг,
Блакiтам ён чаруе.

Блакiт лугоў, душа мая,
Пасею ля вакенца я,
Каб незабудкі пад акном
Табе казалі перад сном,
Што сам сказаць хачу я.

Калі ж яна ў спакойным сне
Пяшчотна вочанькі самкне,
Прашу вас ціха ёй шапнуць:
«Ах, незабудка, не забудзь
Таго, хто ў снах вяшчуе...»

Калі ж адчыніцца акно,
Убачыць хай яна адно:
На вашых кветачках расу,
Тугі пралітую слязу, –
На вас яна начуе.

Дождж слёз
(*Tränenregen*)

Мы з мілаю разам сядзелі
Ў цяньку – яна і я,
Мы з мілаю разам глядзелі
На хвалісты бег ручая.

Паплыў па небе месяц,
Абліў святлом прастор,
Блішчыць серабром прамяніста,
Нібы ў люстры, кілім чыстых зор.

Ні месяца на небе,
Ні зорак залатых
Не бачылі мы з альшынкi,
З-пад тых каронаў густых.

А неба бліскучая чара
Адбілася ў люстры вады,
На беразе кветкі свяцілі,
Свяціў маладзік залаты.

Блішчалі вочы кветак,
Як зоркі з глыбіні,
І клікалі вабна хвалі,
І месяц з вышыні.

Пад зоркамі ў месячным ззянні,
Цурчаў серабрысты ручай,
Мяне паклікаў спяваннем:
«Яна табе скажа: Бывай!»

І вочы мае пацямнелі,
Ручай пацямнеў і замоўк.
Яна сказала: «Дожджык!
Бывай, пара дамоў!»

Мая!

(*Mein!*)

Ручаєк, шумі, гримі,
Кола, бег свой прыпыні,
Птушкі ў лесе, годзе вам пець,
Годзе пець,
Годзе песнямі звінець!
Рыфма як мая звініць,
Чуе гай і ручай,
Рыфма як мая звініць,
І млынарачка мая няхай не спіць,
Не спіць!
Лета! – хай бушуе зелен гай, няхай!
Сонца! – апрамень, сагрэй ручай!
Лёс каханню даручай,
Ёй прызнанне ты перадай,
Ёй мой несказаны перадай адчай!

Перапынак

(Pause)

Я павесіў лютню сваю на сцяну,
Пальцамі болей струнаў я не крану,
Спяваць не магу я, мне сіл не стае:
Рыфмы прэч уцякаюць ад мяне.
Горыч, палкасць і душэўны мой гарт
Ах! звесці я не паспеў на жарт –
Колькі маркоты, салодкіх слёз
Я ў сваіх пакутах перанёс.
Колькі звездаў я найсалодшых мук –
Ці маглі б яны памясціцца ў гук?

Лютня мая няхай на сцяне спачне.
Калі ж вятрэц яе струны закране,
Калі раптам пчолка яе крылом кране,
Ах, страшна чамусьці, страшна чамусьці мне.
Чаму стужкай зялёнай грыф павязаў, –
Каб ветрык на ёй і на струнах іграў?
Песню старую вецер мне пяе,
Ці гэта, можа, новы спеў яе?

Зялёная стужка на лютні
(Mit dem grünen Lautenbande)

«Шкада зялёнай стужкі мне,
Што выцвітае на сцяне,
Люблю я зелень так».
Ты так сказала, – тут жа зняў
Я стужку і табе паслаў –
Майго кахання знак.

Раней мілей мне белы быў,
Цяпер зялёны палюбіў,
Цяпер ён любы мне.
Зірні вясною за акно:
З каханнем зелень заадно –
Надзея свеціць мне.

Сабе, як лепшую красу,
Пляці зялёнае ў касу:
Цябе ў красе люблю.
І зноў надзея ажыла,
Надзею стужка мне дала.
Яе ў касе – люблю!

Паляўнічы

(Der Jäger)

Чаго табе трэба на ручаі,
Блукаў бы са стрэльбай па пушчах сваіх, –
Няма тут дзічыны ля ручая,
Ёсць козачка толькі, казулька мая,
Калі ж ты пабачыць яе прыйшоў,
Пакінуў бы дома сваё ружжо,
Пакінуў бы дома і швору сабак
І рог паляўнічы, прыйшоў бы так,
Са страшнаю больш не прыходзь барадой,
Каб козачку не напалохаць сабой.

А лепей застанься ў сваіх ты лясах,
Не гойсай без толку па нашых млынах:
Не водзяцца рыбка ў дрымучых лясах,
Вавёркі не водзяцца у ручаях.
Ідзі, паляўнічы дахаты ў свой гай
Ні мне, ні млынарцы ты не дакучай.
Калі ж застанешся вось тут, ля ракі, –
Пільнай агарод, бо ліхія дзікі
Стапталі капусту. Як спрытны такі –
Шукай іх у лесе удзень, ўначы,
Дзікоў, паляўнічы, нябачна сачы
Ты іх гераічна тады сячы!

Першы боль, апошні боль
(Erster Schmerz, letzter Schmerz)

Прысядзь на стромкі бераг,
Каля вады, на край,
І дзеткам, што збяруцца,
Ты на трубе зайграй.

Сплыло былое шчасце,
А гора – наплыло.
Складай жа смела песні
Пра тое, што было.

Буваюць тыя ж кветкі.
Ручай бяжыць з гары.
І тое ж сонца свеціць
Ад даўняе пары.

Уранку сонца ў вокны
Заспана паглядзіць.
Там за знаёмай шыбай
Каханая сядзіць.

Там хлопец-паляўнічы
Мёд пацалункаў п'е.
Як зырка свеціць сонца!
Як ручаёк пяе!

Нарву букет вялізны...

Хай у тваім акне,
Каханая, ён хлопца
Схавае ад мяне.

Засыплю мост ля млына
Я ружамі ў журбе.
Праз гэты мост спяшаў я,
Каханая, к табе.

Калі ж хлапец растопча
Мне ружу хоць адну,
Зваліся ж, мост, у продань
З хлапцом на быстрыню.

Хлапца на голы востраў
Знясі – хай там сядзіць.
Каб век дзяўчат не бачыў,
Не мог да іх хадзіць.

Ты ж, любая, забудзеш
Навек таго хлапца.
І зноў маёю будзеш
Да смерці, да канца.

Рэўнасць і гонар
(Eifersucht und Stolz)

Куды нястрымна так і бурна мчыш, паток,
За дзёрзкім паляўнічым? Пачакай, браток,
Пастой, пастой, млынарку паўшчувай спярша,
Бо праз яе разбіта у мяне душа.
Каля варот штовечара яна стаіць
І ўдалеч скрушна доўга-доўга так глядзіць.
Ніводным разам часам познім у акне
Дзяўчыны мілая галоўка не мільгне.
Бяжы ручай, ды змоўч пры ёй
Пра невыказны смутак мой.
Скажы: зрабіў жалейку, весяліць дзятву
І не бярэ нічога больш у галаву.

Любімы колер
(*Die liebe Farbe*)

Зялёнаю вярбою
Я ўстану прад табою, –
Бо зелень любіш ты.
У кіпарысавы гай пайду,
Размарынавы луг я там знайду, –
Бо зелень любіш ты.

Пачну сваё паляванне
На сонечнай паляне –
Бо любіш ты паляваць.
Той дзік, што палюю, завецца – смерць,
А сэрцу каханнем балець, балець, –
Бо любіш ты паляваць.

Пад дзірваном зялёным
Я адпачну, стамлёны, –
Бо зелень любіш ты.
Не трэба крыжа і вянкоў,
А толькі зелень скрозь, наўкол –
Бо зелень любіш ты.

Злы колер
(Die böse Farbe)

Пайшоў бы зноў у шырокі свет,
Каб вёў мяне доўгі шлях,
Каб не было так зелена
У гэтых лясах, палях.

Ты, колер зялёны, злы такі,
Зелень бы ўсю садраў,
Слязамі амыў бы ўсю траву,
Зелень я змыў бы з траў.

Зялёны колер злы такі,
што ж ты чаруеш так
Злацешна, так усім назло
Наіўных, бедных небарак?

Каля дзвярэй я паклаў бы ёй
І дождж, і слоту, і снег,
І ўдзень і ўначы паўтараў адно:
Забудзь мой радасны смех!

Пачуўся ў лесе трубны рог,
Млынарка ля акна
Глядзіць не на мяне, а я
Шапчу: «Анёлак – яна!»»

Здымі, здымі хутчэй з ілба
Зялёнай стужкі квет!
Бывай бывай! пашлі рукою
Апошні мне прывет!

Сухія кветкі
(*Trockne Blumen*)

Як незабудачкі
Адцвітуць,
Мне ў дамавіну
Іх пакладуць, –

Спытаюць сумна
Яны мяне,
Чаму ляжу я
У той труне.

Дзе ваша, кветкі,
Цяпер краса? –
На вас, як слёзы,
Блішчыць раса.

Вясны слязамі
Не асвяжыць,
Ў труне каханя
Не ажывіць,

Зіма мінецца,
Сустрэньце вясну,
Прачнуцца мусіць
Трава ад сну,

А я не ўстану
Ужо з труны,
І не сустрэну
Сваёй вясны.

Магілку прыйдзе
Яна асвяжыць,
Згадае, можа,
Хто ў ёй ляжыць,

Паўстаньце, кветкі,
Тады ад сну,
Зіма мінула,
Сустрэньце вясну.

Млынар і ручай
(Der Müller und der Bach)

Млынар

Дзе ў пакутах сэрца
Каханне памрэ,
Там смерць запануе,
Красу сагрэ.

За хмару і месяц
Памкне з нябёс,
Каб людзі ягоных
Не бачылі слёз.

Заплачуць анёлы,
І сэрцу таму
Спяюць калыханку –
Абранцу свайму.

Ручай

Калі ж у пакутах
Любоў цячэ,

Запаліцца зорка
На небе ярчэй;

У сэрцы тры ружы
Цвітуць у шыпах,
Ніколі не звянуць,
Рассеюць пах.

Рахмана анёлы
Тут крылы складуць,
І мірна на свеце
З людзьмі заживуць.

Млынар

Ах, сябра сардэчны,
Наіўны ручай,
Згубіў я каханне
Тут – ах, выручай!

На дне тваім вечны
Спакой знайду –
Прымі ж сапевам
Мяне ў ваду.

Калыханка ручая
(Des Baches Wiegenlied)

Спі, засні, сон сасні,
Спі, засні, засні!
Дома, вандроўнік, ты тут, на дне.
Тут вернасць ёсць,
Ты вечны мой госць,
Пакуль вып'е мора ўсяго мяне.

Малое дзіця
Сярод трысця,
Крышталёвая хваля, люляй-люляй.
Яго ў цішы
Закалышы –
У салодкіх забудзецца снах няхай!

Як зайграе рог
З векавых бароў,
Зашумлю, забушую, закалышу.
Не зацвіце
Кветка у вадзе,
Не лезьце вы ў сэрца яму і ў душу.

Сыдзі, сыдзі
І тут не хадзі,
Злая дзеўка, ты ценем яго не будзі!

Лепей укiнь
Хусцiнку ў пльiнь, –
Вочы накрыйю яму ў забыццi.

Кiнь тугу, кiнь тугу,
Тугу-смугу, –
Салодкi твой сон я на неба ўзнёс!
На небе стаў
Маладзiчок,
Туман растаў
Сярод карчоў, –
I, о Божа, якiя пякноты нябёс!

«ЗІМОВАЯ ДАРОГА»

Дабранач

(Gute Nacht)

Чужым прыйшоў сюды я,
Чужым адсюль пайду.
Дні мая залатыя
І кветкі дзе знайду?
Дзяўчу быў любы, мілы,
Да шлюбу ўсё ішло,
Цяпер мне свет пастылы,
Дарогу замяло.

А мне пара ў дарогу,
Не знаю, што і дзе,
Дарога, дзякуй Богу,
Мяне сама вядзе.
За мной адно паволі
Самотны цень брыдзе.
Шукаю ў снежным полі,
Дзе след звярыны, дзе?

Тут не чакай удачы,
Не пусцяць на парог,
Гвалтоўны брэх сабачы
Ад ліха убярог.

Любоў дарогу любіць,
Гасподзь сказаў: не збоч!
Яна дарог не згубіць,
Спі, любая! Ўжо ноч.

Маіх не ўчуеш крокаў,
Не ўзрушу цішыню,
Пайду у ноч далёка
І дзверы зачыню.
І напішу над брамкай:
«Дабранач, добрых сноў!»,
Каб прачытала ранкам,
Аб кім я мару зноў.

Флюгер

(Die Wetterfahne)

На доме вецер флюгер круціць,

На доме ў мілае мае.

Мне ясна – ён не баламуціць,

Ён мне, дурному, знак дае.

Калі б я флюгер раней той бачыў

І зразумеў ягоны знак,

Дык не шукаў бы тут удачы,

І шчасця не шукаў, бядак.

А ў доме круціць сэрцы бура,

Ў доме вясельны неспакой.

Нашто мне вабіцца панура

Пасагам вашым за дачкой.

Астылыя слёзы
(*Gefrorne Tränen*)

Цякуць і стынуць слёзы
І падаюць са шчок, –
Сталася што са мною,
Што я ад слёз прамок?

Ах, слёзы, ах, вы слёзы,
Гарачая сляза, –
Што ж гэта вы астылі,
Як раніцой раса?

Чаму журбы крыніца
З грудзей агнём цячэ,
Ад слёз чаму халодных
У сэрцы так пячэ?

Здранцвенне

(Erstarrung)

Наўкол шукаю марна
След мілае нагі,
Вось тут мы з ёй хадзілі,
Калі цвілі лугі.

Хачу на снег прыпасці,
Яго пацалаваць
І растапіць слязамі,
І луг шчакоў дастаць.

Ды як дастану кветкі,
Зялёную траву?
Трава даўно пажоўкла,
І кветак не нарву.

Няўжо сабе на памяць
Узяць няма чаго?
Калі мой боль астыне,
Чым замяніць яго?

Здранцвеў чароўны вобраз,
У сэрцы лёд застыў.
Калі ж яно адтае,
Каб вобраз той ажыў?

Lina

(Der Lindenbaum)

У горадзе ля брамы
Пад ліпай векавой
Сядзеў і часта марыў
Я ў засені густой.

І на кары нарэзаў
Шмат добрых, цёплых слоў, –
У радасці і ў горы
Кажу іх зноў і зноў.

Збіраўся я у дарогу
У цемрадзі начной,
Ішоў, заплюшчыў вочы,
Хацеў прайсці пад ёй.

Галіны зашумелі
Лісцёвай жаўцізной:
«Пастой, наш мілы хлопча,
Ты знойдзеш свой спакой!»

Тут злы, халодны вецер
Сарваў мой капялюш.
Я болей не вярнуся,
У твар не дзьмі, не руш!

Цяпер я ўжо далёка,

Жыву ў зямлі чужой,
Ды часам раптам чую:
«Ты мог знайсці спакой!»

Пошта

Die Post

Толькі рог паштовы ўчую я, –
Чамусьці ные душа мая.
Чаму?

Пісьма не будзе, што спяшыць?
Чаго так сэрцайка трымціць?
Чаго?

Ну так, чакаю вестак я
Адтуль, дзе любая мая,
Адтуль!

І хочаш, пэўна, ў горад той
Спытацца, як живецца ёй?
Нашто?

Паток

(Wasserflut)

Колькі слёз праліў я марна
На халодны белы снег,
І той снег галодны прагна
Праглынуў мой сумны смех.

Цёплы зноў павее вецер,
І расквецяцца лугі,
І растопіць лёд нарэшце,
І растопіць зноў снягі.

Снег, мой сум табе вядомы,
У табе ён са слязьмі,
У паток ты свой бяздонны
Іх спагадліва прымі.

І калі ты павандруеш,
Дзе па вулках ходзіць люд,
Слёз маіх цяпло ты ўчуеш –
Значыць, дом каханай тут.

Каля ручая
(*Auf dem Flusse*)

Чысты ручай бурлівы,
Увесну ты шумеў,
Цяпер такі рахманы,
Мяне забыў, знямеў.

Карою цвёрдай, стылай
Цябе мароз накрыў.
І вось ты нерухома
Між берагоў застыў.

Вазьму я востры камень
І ў цвёрды ўрэжу лёд
Імя маёй каханай,
Гадзіну, дзень і год.

Дзень нашага спаткання
Вось тут ля ручая,
Пасля кружком няроўным
Я абвяду імя.

Што там? У гэтай плыні
Ці не бушуе зноў
Пад цвёрдаю карою
Нязгасная любоў?

Успамін
(*Rückblick*)

Палаюць ногі, як ад жару,
Хоць я па лёдзе, снезе йду
Без адпачынку і без жалю,
Пакуль мне горад на віду.

Якіх уведаў я тут жахаў,
Асюль іду далей, іду,
Хоць мне усе вароны з дахаў
Адно накаркваюць бяду.

Раней не гэтак сустракалі,
Раней я сам не быў такі –
Чароўна салаўі спявалі,
Вакол спявалі жаўрукі,

Цвілі абапал вуліц ліпы,
У рынах шмат было вады,
Тады – у сінь вачэй гуллівых
Я закахаўся, малады!

Як толькі дні успомню тыя,
Мне так і хочацца назад
Вярнуцца ў годы маладыя,
Убачыць зноў той дом і сад.

Сівая галава
(Der greise Kopf)

Мне іней пасмы серабра
У валасы падкінуў.
Ну вось, старэць прыйшла пара,
Ну, дзякуй, белы іней.

Ды хутка іней той растаў –
Я чорны, поўны сілы,
Якім я быў, такім і стаў, –
Далёка да магілы.

Сёй-той памыкаецца дзень –
І вось падвечар сівы,
А я вандрую, нібы цень,
І жыць хапае сілы.

Воран

(Die Krähe)

Чорны воран, сумны госць,
Лётае за мною,
Нейкі знак у гэтым ёсць –
Знак над галавою.

Воран, дзіўны дабрадзеі,
Спадарожнік лоўчы,
Прыйдзе час тваіх надзей –
Вып'еш, вып'еш вочы.

Мне нядоўга ўжо брысці
З посахам угору, –
Дай жа мне ў табе знайсці
Вернасць і апору.

Апошняя надзея
(*Letzte Hoffnung*)

Сям і там пакуль што з дрэва
Ліст пажоўклы не апаў;
Часта між вась гэтых дрэваў
Я задумлівы стаяў.

Пагляджу на той куточак –
Сведку радасных падзей;
Закруціў вятрэц лісточак
І сарваў, – лісце радзей.

Ах, вась падае ён долу,
Ах, трымаўся ён дарма, –
Упаду таксама долу,
Плач, плач, надзеі больш няма.

У вёсцы
(*Im Dorfe*)

Завылі сабакі, брынчаць ланцугамі,
А людзі паснулі і мрояць снамі,
Мараць пра тое, што і не сніцца,
Хай жа ім добра, вальготна паспіцца.

Раніцай сны усе расплывуцца,
Няхай у сне шчаслівіцца добрым людцам.
Бо мараць, як шчасце можа збыцца,
Як сон ім цудоўны зноўку прысніцца.

Выйце, сабакі, спаць не дайце,
Каб адпачыць я не змог у хаце!
Не трэба мне гэтых сноў ілжывых,
Пазбыцца цяжка мне слоў фальшывых!

Бурная раница
(Der stürmische Morgen)

Парыў шалёнай буры
Завесу хмар падраў
І па барвовым небе
Шматкамі раскідаў.

Палаюць хмары ў небе,
Вітаючы зару, –
Сабе такі вось ранак
Я радасна дару.

Маё пазнала сэрца
Свой вобраз угары, –
І ён не дзень зімовы,
Ён – холад у нутры.

Падман
(*Täuschung*)

Святло гарыць, іду за ім,
З маім цяплом, дабром маім.
Іду за ім, залётны птах,
Хачу знайсці гасцінны дах.
Ах! той, хто марыў у жыцці,
Хацеў у ім прытул знайсці,
Таго за снегам і за льдом
Чакаў гасцінны цёплы дом
З душою добраю у ім...
...Падман прытулкам стаў маім.

Дарожны слуп
(*Der Wegweiser*)

І чаму я пазбягаю
Добра ўезджаных дарог,
І чаму паўсюль шукаю,
Дзе б адзін прайсці я мог?

Не рабіў я век благога.
Каб саромецца людзей,
Вабіць век мяне дарога,
Бездарожжамі вядзе.

Слуп дарожны прада мною –
Ёсць у горадзе пастой.
Ды не маю я спакою,
Дзе знайду сабе спакой?

Я далей адсюль пакрочу,
За апошні мой парог,
Не спынюся і не збочу –
Бо назад няма дарог.

Заезны двор *(Das Wirtshaus)*

На могілкі дарога
Падвечар прывяла. –
Што знойдзецца тут ложкак –
Мне подумка была.

Крыжы, крыжы навокал,
Крыжоў усякіх збор, –
Вандроўнікам убогім
Тут – як заезны двор.

Няўжо пайду, не спаўшы,
З зазнага двара? –
Я так стаміўся, звёўся,
Мне адпачыць пара.

О, гаспадар няветлы,
Чаго ты злы такі?
Ну, што ж, хадзем памалу
Далей, мой верны кій.

Святляк
(*Das Irrlicht*)

У глыбокія цясніны
Раз завёў мяне святляк, –
Край суровы, негасцінны,
Сам не бачу, выйсці як.

Звычайна мне бадзяцца ўсюды,
Мэта ўсіх дарог адна –
Нашы радасці, пакуты –
Бляск начнога светляка.

Перайшоў ручай я горны,
Шлях святляк мне асвятліў.
Ручаі сальюцца ў моры,
А пакуты ўсе ў зямлі.

Адначынак

(Rast)

Халодны вецер, колкі снег
Мяне пагналі з дому,
Калі прыйшоў я на начлег,
Адчуў цяжкую стому.

Было ў дарозе мне лягчэй,
Самога неслі ногі,
Я торбы не скідаў з плячэй
Падчас усёй дарогі.

Да лесаруба завітаў,
Душа астыць хацела,
Сон мне спакою не дадаў,
Усё гарэла цела.

І сэрца кволіцца, але
Суровы гарт забыла
І зноў, як дома, у цяпле
Расслаблена заняла.

Фальшывыя сонцы

(Die Nebensonnen)

Тры сонцы ў небе свяцілі мне,
Тры сонцы бачыў я ў акне.
Нібыта вечнае святло
Гарэла ў іх, у іх жыло.
Ах, сонцы, вашы прамяні
І іншым асвятлялі дні.
Учора тры было відно,
А сёння свеціцца адно.
Не будзе трэцяе свяціць, –
Змагу і ў цемры я хадзіць.

Вясновы сон
(*Frühlingstraum*)

Мне мроіўся луг квяцісты,
Той луг разнатраём звінеў.
Мне мроіўся луг зялёны
І звонкі птушыны распеў.

Закукарэкаў певень
І перабіў мой сон –
У хаце холад, морак
Крык чуецца толькі варон.

Сон бачыў – нехта кветкі
Прынёс у пакойчык мой!
Вам смешны той летуцейнік,
Што кветкі сасніў зімой.

Я марыў і сніў каханне,
Любоўны сніўся рай,
Мне сніліся цалункі,
І сніўся мне месяц май.

Закукарэкаў певень
І перабіў мой сон,
Адно цяпер я ўспомніў,
Прыгожы які быў ён.

Я зноў заплюшчыў вочы,

Бушуе ў сэрцы кроў.
Ці закрасуюць зноў кветкі?
Ці зноў закрасуе любоў?

Самотнасць

(Einsamkeit)

Нібы хмурынка ў небе
Самотная плыве,
Калі вятрэц гулівы
У шатах дрэваў дзьме,

Так я сваёй дарогай
Адзін самотна йду
І у жыцці шумлівым
Пяшчоты не знайду.

Ах! як цяпер спакойна,
Якая цішыня!
Ды, як шумелі буры,
Не быў няшчасны я.

Бадзёрасць

(Mut)

Як павее снег у твар,
Я яго змятаю,
А як сэрца кіне ў жар,
Песню заспяваю.

Слухаць сэрца не люблю,
Як яно там ные,
Скаргаў, енкаў не цярплю,—
Слухаць не дурны я.

З намі песня не дарма,
Пойдзем з ёй у людзі!
На зямлі багоў няма,
Мы багамі будзем!

Катрыншчык

(Der Leiermann)

За сялом катрыншчык,
Змораны ушчэнт,
Пальцамі худымі
Круціць інструмент.

Босы, абадраны,
Кволы і худы,
Перад ім у пыле
Кубачак пусты.

Побач з небаракам
Людзі не стаяць,
Злосныя сабакі
На яго бурчаць,

Моўчкі ён трывае,
Друг дарог стары,
Грае, не спыняе
Ён сваёй ігры,

Дружа небарака,
Марна тут не стой!
Лепей пойдзем разам, –
Я і ты з іграй.

Нявеста музыканта з Прагі
(Die Prager Musikantenbraut)

Вядома вам, хто мілы мой?
Ды з Прагі музыкант.
Іграе ён найлепш за ўсіх
І першы рызыконт.

Вядома вам, дзе мілы мой?
Не знае й Бог таго.
Лістоў пісаць не ўмее ён –
Я ў думках у яго.

А думкі – незямная рэч,
Вачыма не відаць.
Адкуль ідуць, куды лятуць –
Хто можа адгадаць?

Ці будзе для цябе спакой,
Музыкава душа?
Цябе ўжо вабіць цэлы свет,
Ды Чэхія – спярша!

Вандруй праз сёлы, гарады,
Хай Непамук святы
Струну і смык багаславіць,
Каб граў чароўна ты.

І дзе б ты, любы, ні зайграў,
Хай, чуючы здалёк,
Навострыць вушы добры люд,
Прыхопіць кашалёк

Дзяўчат уразіць прыгажосць,
Мужчын жа – спрыт рукі.
«У ім загадкавае ёсць!»
«А музыкант які!»

А ты зайграй ім пра мяне,
І я адсюль, павер,
Адчую любячай душой,
Дзе ходзіш ты цяпер.

Пачую словы сэрцам я.
Што цяжка зрыфмаваць.
«Я з першым жаўранкам прыйду
У Чэхію спяваць».

Горы і даліны
(Höhen und Täler)

Унізе мілая жыве,
А я – на той гары.
Не лёгка сустракацца нам,
Што там ні гавары.

Стаіць скала, нібы сцяна.
Як лазіць па сцяне?
Без гор было б куды лягчэй
Да мілай бегаць мне.

Мне бацька раіць: «Прывядзі
Сюды, каб разам жыць».
Дзяўчына кажа: «Не магу
Свой дом чужынцу збыць».

Стаіць скала, нібы сцяна.
Распраўся, бура, з ёй,
Каб мог я мілую назваць
На ўсё жыццё сваёй.

Выклік

(Liebesaufruf)

Я капляюш зялёны
З даўгім пяром нашу.
Убор прыгожы маю
І дзёрзкую душу

Быў певень задзірака,
Яму не саступлю.
Найлепшую на свеце
Дзяўчыну я люблю.

Твая, ты кажаш, лепей?
Ты ўпэўнены даўно?
Давай памерым пёры
І сілы заадно!

Няхай мяне паваліш.
Няхай я там памру.
Ды слоў сваіх да скону
Назад не забяру.

Звядзі ты ляльку ў горад,
Яе там лёгка збыць.
У вёсцы той красуні
Няма чаго рабіць.

Звядзі ты недатыку
У манастыр святы.
Бо як з такой цнатліўкай
Любіцца будзеш ты?

Зграбная шынкарка

(Die schlanke Kellnerin und die schlanken Flaschen)

Гаспадыня-прыгажуня!
Між бутэлек стройных, зграбных
Вабіць гаспадынін стан.
Пачастуй жа з ручак вабных,
Сённяя я твой раб і пан.

Гаспадыня-прыгажуня!
Тваё цененькае цела
Можна пядзэй абхапіць.
Налівай жа ў кубак смела
Я сягоння буду піць!

Гаспадыня-прыгажуня!
Я люблю дзяўчыну стройнай.
А бутэльку – каб паўней.
З гэтай смагай неспакойнай
Я іду праз гушчу дней.

Гаспадыня-прыгажуня!
Стройны келіх срэбназвонкі
Абдыму пяшчотна я.
Ён, і праўда, гэтка ж тонкі,
Як і талія твая.

Гаспадыня-прыгажуня!
З тонкіх пляшак наліваеш,
З тых, што лёгка так разбіць.
Гнуткай, зграбная, бываеш,
Ломкай жа не можаш быць.

Гаспадыня-прыгажуня!
Не пад сілу мне падняцца.
Кубак выцадзіў да дна.
Ах, каб з гэткаю абняцца,
Я б не піў павек віна!

Старая шотландская песня

(Altschottisches Lied)

Калі б паміж чырвоных руж
Мая каханая цвіла,
Я да яе б расой прыпаў,
Маленькай кропелькай святла.

Каханая мая, мая,
Я так люблюся табой.
Як гляну толькі ў мілы твар,
Сустрэну ясны позірк твой.

Калі б зярняткам на зямлі
Ляжала мілая мая,
Тады б падскачыў вераб'ём
І ў дзюбу ўзяў зярнятка я.

Каханая мая, мая,
Я так люблюся табой.
Як гляну толькі ў мілы твар,
Сустрэну ясны позірк твой.

Калі б каханая мая
Была шуфлядай залатой,
Тады б зрабіўся я ключом –
Вартаўніком скарбонкі той.

Каханая мая, мая,
Я так люблюся табой.
Як гляну толькі ў мілы твар,
Сустрэну ясны позірк твой.

Ракавінкі

(Die Muscheln)

Пяшчотна гладзяць хвалі
Берагавы мысок
І ракавінкі з мора
Выносяць на пясок.

Дачка сям'і рыбацкай –
Кахання самы ўзрост –
Бяжыць з вялікай сетка
Да хваль марскіх наўпрост.

Зняла з дзявочых ножак
Сандалікі свае,
Спаднічку падкасала.
Каб не змачыць яе

Пайшла па белай пене,
Па мулкім грунце дна
І ракавінкі ў сетку
Накідвала яна.

Напоўніла да краю.
Ды мала ёй, відаць,
Таму і пачала іх
Сабе ў падол кідаць.

А мора заіграла,
Як быццам ажыло,
За падалом дзявочым
Уверх яно расло.

Дзяўчына закрычала,
Як трапіла ў бяду,
І, што было ў падоле,
Рассыпала ў ваду.

Я зняў дзяўчыну з хвалі,
Спужаўся, што знясе,
І ракавінкі хутка
Сабраў амаль усе.

Я з імі пацягнуўся
Рукой да падала.
Дзяўчына ж з нейкай злосцю
Мне сетку падала.

Дык поўная ўжо сетка,
Хоць зверху патапчы.
Дзяўчынка, я ж не хваля –
Не бойся, не крычы.

Ранішняя песня

(Morgenlied)

Хто там гуляе пад акном,
Грукоча ў аканіцу?
То вецер ходзіць хадуном,
Не хоча ўгаманіцца.

«Выходзь, выходзь, хадзем са мной!
Гарэза выклікае. –
Тут пахне сонцам і вясной!
А пекната якая!

Ці чуеш. як жукі гудуць
Над весняю старонкай?
Нібы схмялелья лятуць
І ў шыбы б'юцца звонка.

Паміж галінак, па траве
Праменьчык прабягае.
Прачніся! Ён цябе заве,
Смяецца і міргае.

А салавей... Як ён свістаў,
Як ён спяваў і шчоўкаў!
Ты з ложка соннага не ўстаў,
Замоўк цяпер салоўка.

Я стукаю табе ў акно,
На волю выклікаю.
Выходзь! Вясна цвіце даўно,
Яна не пачакае».

ЗМЕСТ

«Прыгажуня млынарка»	5
Дарога. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	5
Куды? <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	7
Спыніся! <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	8
Падзяка ручаю. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	9
Святочны вечар. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	10
Цікаўны. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	11
Нецярпліваць. <i>Пераклад Уладзіміра Папковіча</i> ..	12
Добрай раніцы! <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	13
Кветкі млынара. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	14
Дождж слёз. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	15
Мая! <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	17
Перапынак. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	18
Зялёная стужка на лютні. <i>Пераклад</i> <i>Васіля Сёмухі</i>	19
Паляўнічы. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	20
Першы боль, апошні боль. <i>Пераклад</i> <i>Уладзіміра Папковіча</i>	21
Рэўнасць і гонар. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	23
Любімы колер. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	24
Злы колер. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	25
Сухія кветкі. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	26
Млынар і ручай. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	28
Калыханка ручая. <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	30

«Зімовая дарога». <i>Пераклад Васіля Сёмухі</i>	32
Дабранач	32
Флюгер.....	34
Астылыя слёзы.....	35
Здранцвенне.....	36
Ліпа.....	37
Пошта	39
Паток.....	40
Каля ручая	41
Успамін	42
Сівая галава.....	43
Воран.....	44
Апошняя надзея.....	45
У вёсцы	46
Бурная раніца	47
Падман	48
Дарожны слуп.....	49
Заезны двор.....	50
Святляк.....	51
Адпачынак.....	52
Фальшывыя сонцы	53
Вясновы сон	54
Самотнасць.....	56
Бадзёрасць.....	57
Катрыншчык.....	58

Нявеста музыканта з Прагі. <i>Пераклад</i> <i>Уладзіміра Папковіча</i>	59
Горы і даліны. <i>Пераклад Уладзіміра Папковіча</i>	61
Выклік. <i>Пераклад Уладзіміра Папковіча</i>	62
Зграбная шынкарка. <i>Пераклад Уладзіміра</i> <i>Папковіча</i>	64
Старая шатландская песня. <i>Пераклад Уладзіміра</i> <i>Папковіча</i>	66
Ракавінкі. <i>Пераклад Уладзіміра Папковіча</i>	68
Ранішняя песня. <i>Пераклад Уладзіміра Папковіча</i>	70

Мюлер, В.

М98 Выбраная лірыка / Вільгельм Мюлер ; пер. з нямецкай. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2017. — 76 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-7164-aa-a.

Зборнік знаёміць з творчасцю нямецкага паэта-рамантыка Ёгана Людвіка Вільгельма Мюлера (1794–1827), уключаючы, у тым ліку, два найбольш вядомыя лірычныя цыклы аўтара – «Прыгажуня млынарка» і «Зімовая дарога», – пакладзеныя на музыку Францам Шубертам.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.112.2-1

ББК 84(4Нем)-5